

Nr 696

Av herr Rydén m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 80 med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 april 1960 (nr 77) angående byggnadsforskningsavgift, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 80 till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 april 1960 angående byggnadsforskningsavgift, m. m., föreslås att — i syfte att skapa underlag för en utökning av forsknings- och rationaliseringsverksamheten inom byggnadsfacket — dels den övre gränsen för avgiftspliktig lön höjes från 15 000 kronor till 22 000, dels procenttalet för avgiftsuttaget höjes från 0,15 till 0,20 procent. Om de föreslagna bestämmelserna genomföres, kommer byggnadsforskningen att tillföras 4,8 milj. kr. årligen mot för närvarande 3 milj. kr. Samtidigt föreslås en motsvarande utökning av det statliga anslaget till forskningsverksamheten.

Behovet av forskning på byggnadets område är stort. Byggnadsverksamheten är av sådan storleksordning att felaktiga metoder vid uppförande av byggnader kan medföra förluster som i pengar räknade mångdubbelt överstiger kostnaderna för byggnadsforskning. Därför är det angeläget, både av hänsyn till samhället och den enskilde och icke minst för tillgodoseende av bostadskonsumenternas intressen, att byggnadsforskningen får ett fullgott ekonomiskt stöd.

Sättet att finansiera byggnadsforskningen har emellertid sedan länge varit starkt kritiserat, varvid det har hävdats att avgiftsfinansieringen från principiella utgångspunkter är felaktig. Det torde också vara ostridigt att huvudskälet för införande av byggnadsforskningsavgiften år 1954 var att dåvarande statsfinansiella läge icke medgav skattefinansiering av en tillräckligt omfattande forskningsverksamhet. Avgiften betraktades därför av många som ett provisorium, vilket snarast borde ersättas med finansiering över statsbudgeten.

I remissyttranden till förevarande förslag har vägande kritik mot avgiftsfinansieringen anförts av HSB och Näringslivets byggnadsdelegation. Byggnadsdelegationen anför bl. a.:

Den betydande höjning av byggnadsforskningsavgiften, som nu föreslås av rådet för byggnadsforskning, aktualiserar ånyo de principiella betänkligheter som kan anföras mot att behövliga medel till denna forskningsgren tages ut i form av en obligatorisk avgift och ej på sedvanligt sätt skattevägen genom anslag å driftbudgeten. Byggnadsforskningen berör i hög grad allmänna intressen och borde med hänsyn härtill — i den mån forskningen

icke ingår som ett normalt led i byggnadsföretagens verksamhet — bestri-
das av statsmedel. Det förhållandet att byggnadsforskningen finansieras
med en för ändamålet särskilt fastställd avgift medför att någon avvägning
mellan utgifterna för denna forskning och annan statsstödd forskning ej
förekommer. Möjligheterna att pröva huruvida behov av medlen verkligen
föreligger i den omfattning som svarar mot inkomsterna minskas här-
igenom. Utgifterna för byggnadsforskningen blir lätt rättfärdigade enbart
av den omständigheten att avgiftsmedel influerats.

Genom den av rådet föreslagna höjningen av avgiften och genom att rå-
det förutskickat behov av ytterligare stegring inom en snar framtid fram-
träder finansieringssystemets olägenheter allt starkare på samma gång
som avgiftens karaktär av pålaga eller särskild beskattning av byggnads-
branschen betonas. Ju högre avgiften blir, desto svårare blir nämligen med
nuvarande statsfinansiella förutsättningar en önskvärd övergång från av-
giftsfinansiering till skattefinansiering. Den nuvarande särbeskattningen,
som i varje fall indirekt drabbar byggnadsindustriens omsättning, kan slut-
ligen i än högre grad än tidigare ifrågasättas efter den allmänna varuskat-
tens införande. Den dubbelbeskattning som härigenom uppkommer drabbar
dessutom särskilt hyresgäster i nyuppförda fastigheter med i förhållande
till äldre bostäder högre hyror.

Vi kan till fullo instämma i ovanstående kritik av avgiftsfinansieringen.
Det principiellt betänkliga i denna finansiering framträder närmast vid
beaktande av att forskningen enligt sin natur ger resultat först i framtiden
och därför icke med fog kan antas komma alla avgiftsskyldiga till gagn.
Det synes särskilt omotiverat att byggnadsfacket ensam av alla närings-
fack åläggs att betala obligatoriska forskningsavgifter. Bärande motiv för
att statens stöd till byggnadsforskningen till skillnad från andra forsk-
ningsgrenar, vilka samhället ekonomiskt stöder, inte skall finansieras med
allmänna skattemedel kan knappast anföras. Ytterligare ett skäl att av-
skaffa nuvarande finansieringsform är slutligen att en betydande irritation
finns över det administrativa krångel som avgiften fört med sig.

Av dessa skäl bör byggnadsforskningsavgiften avskaffas, vilket synes
kunna ske med verkan från den 1 januari 1963. Förordningen den 22 april
1960 angående byggnadsforskningsavgift bör till följd härav upphöra att
gälla från den 1 januari 1963, utom beträffande avgifter från år 1962 eller
tidigare som vid denna tidpunkt ännu ej inbetalats. Det förutsättes an-
komma på utskottet att utforma de lagtexter som är erforderliga i detta
sammenhang.

Statens bidrag till byggnadsforskningen bör i samband med den särskilda
avgiftens bortfallande utökas med det belopp som motsvarar förväntat ut-
fall från avgiften enligt de nya bestämmelser som föreslås i propositionen,
dvs. för helt år räknat med 4,8 milj. kr. Med beaktande av att två uppbörds-
terminer infaller under våren 1963 synes statens anslag böra höjas med
1,6 milj. kr. budgetåret 1962/63.

Under hänvisning till det anförda hemställas,
att riksdagen måtte

1. avslå Kungl. Maj:ts hemställan under punkten a) i proposition nr 80,

2. besluta avskaffa byggnadsforskningsavgiften med verkan från den 1 januari 1963 samt besluta att förordningen den 22 april 1960 angående byggnadsforskningsavgift från nämnda datum upphör att gälla, utom beträffande avgifter för år 1962 eller tidigare år.

Stockholm den 20 mars 1962

Ebbe Rydén

M. Berglund

C.-G. Enskog